**ELENA MOŞUC SAU UMILINŢA ÎN FAŢA MUZICII**

*(Costin Popa – 22 iulie 2007)*

**„Cine poate cânta belcanto, poate cânta orice” (Maria Callas)**

**C.P.: Cum se simte soprana Elena Moşuc după patru spectacole de mare succes cu Traviata de Verdi la Scala din Milano, în debut absolut pe celebra scenă?**

**E.M.:** Fericită! Fericită că mi-am îndeplinit un vechi vis şi că Dumnezeu m-a ajutat.

**C.P.: În ce mod gândeşti rolul Violetta, unul din cele mai complexe compuse de maestrul de la Busseto?**

**E.M.:** Într-adevăr, îl consider un personaj cheie în creaţia lui Verdi. O tânără cu profil emoţional puternic, cu psihic solid, care trece scenă după scenă, pe parcursul dramaturgic al operei, prin încercări şi teste de caracter înfioratoare. La întâlnirea cu tatăl lui Alfredo, punctul culminant al operei, Violetta îşi arată partea adevărată a sufletului: demnitate, nobleţe, înţelegere, bunătate, profunzimea sentimentelor. Muzical, momentul e foarte bogat în schimbări ritmice şi de dinamică, subliniind şi mai pregnant durerea Violettei la iminenta despărţire de Alfredo. Scena impresionează până la lacrimi, eroina exprimându-şi chinul care va exploda în minunata frază **Amami, Alfredo!** Am detaliat pentru a accentua cele spuse mai înainte despre acest personaj echilibrat. Spre deosebire de alte eroine romantice care, după confruntări aşa puternice pur si simplu izbucnesc în celebre „scene de nebunie” – dacă ne gândim la Lucia di Lammermoor sau Linda di Chamonix -, Violetta rămâne lucidă şi găseşte soluţia prin propriul ei sacrificiu.

**C.P.: Aşadar, echilibru.**

**E.M.:** Da, în acest mod conturez personajul. Violetta trebuie să fie echilibrată în tot ce face pe scenă. Este o curtezană nobilă care ştie să se controleze la perfecţie. Bineînţeles are unele ieşiri de bucurie (aria mare din primul act), de pasiune (acelaşi **Amami, Alfredo**,fraza mult aşteptată din actul secund prin care îşi exteriorizează toată dragostea îndurerată), precum şi de disperare – momentul **Ah! Gran Dio! Morir sì giovine** din ultimul act. Bineînţeles că din punct de vedere scenic realizez rolul raportându-mă la scriitura muzicală. Între acestea două, muzica şi scena, trebuie să existe o perfectă armonie. Şi mai există un secret: umilinţa în faţa muzicii. Astfel pot să o servesc cel mai bine.

**C.P.: Foarte frumos spus! De luat aminte! Elena, cum concepi rolul din punct de vedere muzical?**

**E.M.:** În stil belcantistic...

**C.P.: ... teritoriu în care eşti mare maestră.**

**E.M.:** Găsesc şi foarte interesant dacă gândesc astfel pentru că atunci rolul devine mai bogat în nuanţe, în culori. Nu e absolut deloc monoton. Ştii că şi Maria Callas spunea că belcanto-ul este cel mai dificil stil tocmai pentru că vocea, acest instrument minunat, nu numai că este mai mult şi

mai bine pus în valoare, dar îmbogăţeşte şi rolul. Spunea La Divina într-un interviu televizat: „Cine poate cânta belcanto, poate cânta orice”. Violetta are momente dramatice, tente veriste chiar, aşa cum sunt cel pe care l-am amintit deja (**Amami, Alfredo!**) şi **Morrò! Morrò!** la mia memoria. Să precizez că este vorba doar de primul cuvânt **Morrò!** pentru că al doilea trebuie sa fie redat în pianissimo, după cum a scris Verdi în partitură. Totul presupune o tehnică foarte solidă, care se formează, se consolidează în ani şi ani de studiu, de evoluţie pe scenă. Iată de ce este mai greu să rezolvi acest rol în stil belcantistic. Dar merită, pentru că devine mult mai interesant.

**C.P.: Mă bucur că apelezi la sintagmele unicei Callas! Să continuăm... Unde situezi exact vocalitatea rolului?**

**E.M.:** Violetta are o vocalitate mai specială. În primul act e nevoie de o soprană care să stăpânească foarte bine coloratura, sunetele acute. Glasul trebuie sa fie flexibil, gingaş dar, în acelaşi timp, rotund. Pentru că, din actul al doilea, frazele cer multă linie şi registrele mediu şi grav sunt foarte prezente. Este indispensabilă colorizarea care să exprime diversele stări sufleteşti. În primul act vocea lejeră e perfectă pentru sentimentul de bucurie, pentru discuţiile de salon. Dar din actul al doilea totul devine foarte serios. După ce în duetul cu Germont-tatăl este necesară „pulpă de voce” susţinută tehnic, nu... urlată, mai apoi – la sfârşitul scenei a doua din actul al treilea – există momente în care glasul trebuie să sune pur şi simplu angelic, **Alfredo, Alfredo, di questo core non puoi comprendere tutto l’amore**. In ultimul act, Violetta e pe moarte. Vocea trebuie să fie impregnată de sfârşeală fizică, întreruptă de tusea chinuitoare care se înteţeşte în unele momente. Culminaţia vine odată cu dramatica scenă a întâlnirii cu Alfredo. Puţin mai înainte, aria **Addio del passato** trebuie pur şi simplu pictată. Cere respiraţii lungi în pianissimo pigmentate cu accente de disperare în forte care deodată se interiorizeează. Messa di voce este indispensabilă. Este o arie foarte introvertită, o reflecţie a Violettei asupra propriului ei suflet, plină de sensibilitate şi vibraţii interioare. Verdi a scris totul, noi trebuie numai să facem ce zice el. Am căutat să cânt cât mai diferenţiat şi să respect în amănunţime partitura.

**Emoţia creativă**

**C.P.: Te-ai pregătit în mod special pentru debutul pe scena de legendă a Scalei?**

**E.M.:** Mă prepar foarte serios pentru orice spectacol. Fiecare e divers la mine pentru că de fiecare dată descopăr noi elemente. Prestaţia în rol creşte cu fiecare seară. Deci pregătirea este permanentă. Iată, cu două săptămâni înainte de a ajunge la Milano, am cântat **Faust**. Ultima **Traviata** am avut-o la Berlin la început de mai. Dar, întrucât studiez foarte temeinic rolurile, sunt foarte bine preparate tehnic şi vocal. Când e nevoie, le scot din... sertăraş. Acum, în afara de asta, mi-a servit luna de zile în care m-am aflat în ambientul repetiţiilor **Traviatei** şi al Scalei în mod special. Mi-a dat multă siguranţă şi bucurie de a mă confrunta cu această minunată scenă. Şi cu publicul milanez care nu e deloc comod.

**C.P.: Iată şi punctul critic... melomanii scaligeri. Emoţii?**

**E.M.:** Atmosfera a fost foarte plăcută. Bineînţeles că atunci când te vezi înaintea debutului pe o scenă atât de renumită, apar emoţiile. Dar, ciudat, nu mi-a fost frică, deşi am văzut cum a reacţionat publicul la premiera seriei. Fusesem în sală. Emoţia a fost creativă şi m-a obligat să dau tot ce am

acumulat în mine, în sufletul meu în cei 17 ani de când cânt. Mult mi-am dorit să apar pe afişul Scalei! Şi iată, Dumnezeu m-a recompensat cu un triumf.

**C.P.: Am fost martor, aplaudându-te la al treilea şi al patrulea spectacol al tău.**

**E.M.:** Grozav a fost că am avut, încă din timpul repetiţiilor, confirmarea colegilor din orchestră, din cor, a maeştrilor corepetitori care s-au arătat chiar de atunci foarte entuziasmaţi de mine. Unii mi-au devenit prieteni. Asta mi-a dat şi mai multă siguranţă, şi mai mare încredere că procedez bine. După al treilea spectacol, ai fost doar de faţă, am primit – ca amintire din partea instrumentiştilor Scalei – afişul serii pe spatele căruia, sub un salut de stimă şi simpatie, au semnat toţi „profesorii din orchestră" şi dirijorul **Traviatei**, celebrul maestru Lorin Maazel. Violistul Marco Giubileo mi-a înmânat documentul împreună cu cuvinte calde de apreciere. Păstrez acest afiş ca pe o amintire valoroasă şi dragă.

**C.P.: Şi unică! Cum a fost debutul?**

**E.M.:** În acea seară de 9 iulie, ştiu am dat tot ce era mai bun în mine. A fost ca într-un vis. Cântam şi în acelaşi timp priveam sala aceea superbă, întrebându-mă dacă este adevărat. Pur şi simplu nu mă regăseam, parcă nu eram eu, parcă pluteam... Abia în ultimul act am început să realizez: „Da, cânt la Scala!"... Este foarte adevărat ce-ţi spun. Deja de la al doilea spectacol, mă simţeam ca acasă pe scena aceea încărcată de legendă.

**Şeful de orchestră, partenerii...**

**C.P.: În transă sau nu, ai izbândit. Ai amintit de Lorin Maazel...**

**E.M.:** Este o mare personalitate. În martie am făcut o audiţie pentru el cu acest rol şi m-a acceptat imediat. Atunci mi-a spus că din punct de vedere muzical totul este foarte bine şi că vom lucra în iunie. Am făcut doar un ansamblu, după care am trecut la repetiţiile de scenă. Adevărul e că nu cred că-i prea place să repete. La el, muzica se plămădeşte în momentul contactului cu publicul. Trebuie numai să ai o bună relaţionare cu bagheta. Pentru că muzica nu se face de una singură, pe cont propriu, ci împreună cu orchestra, corul, partenerii. Tot secretul e să tragi cu ochiul la dirijor şi să-i urmezi mişcările.

**C.P.: Apropo, cum te-ai înțeles cu partenerii, tenorii Ramón Vargas şi Jonas Kaufmann, baritonii Roberto Frontali şi George Gagnidze?**

**E.M.:** Niciodată nu am probleme cu colegii. Încerc să fac totul cât mai natural şi în armonie cu ei. Da, cuvântul armonie este magic, pentru că în univers există armonie şi aceasta dă bucuria în cânt şi în toate.

**C.P.: Ai vorbit la un moment dat de corepetitori, aceşti mari experţi anonimi în mâna cărora stă pregătirea de fond a spectacolului...**

**E.M.:** Am avut 3-4 corepetiţii cu Massimiliano Bullo, care a fost timp de 20 de ani asistentul maestrului Riccardo Muti. Am lucrat aşadar foarte bine vreo 3-4 ore care mi-au fost de mare folos. Am mai învăţat unele lucruri noi care, chiar dacă nu au fost esenţiale, le-am considerat foarte utile

pentru faptul că am pătruns în subtilităţi. Se ştie că studiul de filigran în muzică, şi nu numai, dă valoare şi stabileşte diferenţa dintre un cântăreţ bun şi unul fenomenal.

**C.P.: Mai concret?**

**E.M.:** Ce am lucrat efectiv? În primul rând, Bullo a fost foarte atent la pronunţia mea italiană, corectându-mă din când în când. Ştii că e altceva când lucrezi cu un italian. Apoi, mi-a arătat că din cauza motivaţiei dramaturgice, câteva portamente nu mai erau necesare. De asemenea, am discutat unele aspecte de frazare corespunzătoare discursului muzical. Mici lucruri care m-au mai îmbogăţit puţin în cunoaştere.

**C.P.: Cum ai pregătit personajul cu regizoarea Liliana Cavani?**

**E.M.:** Am lucrat foarte bine cu asistenta ei, Marina Bianchi. Liliana Cavani a putut veni la repetiţii doar trei zile, când deja intrasem la scenă. Doamna Cavani este regizoare de film şi pune mare accent şi pe gesturile infinitesimale. Are o viziune mai cinematografică asupra rolului şi eu consider că astfel îl serveşte. Motivează orice. Nu este dificilă, se colaborează excelent cu ea; cel puţin eu m-am înţeles foarte bine. Nu i-au plăcut schimbările survenite în regia ei care a fost foarte bine gândită acum 17 ani, la premiera producţiei. Şi sincer vorbind, în această lună n-ar fi trebuit să se fi schimbat. Bun, mici devieri de mişcare, dar nu modificări majore. Producţia e superbă, aşa cum se cuvine acestei opere care, de multe ori, mai ales în Germania de azi, „beneficiază” de interpretări oribile, ieftine...

**Groapa cu lei**

**C.P.:** Elena, să revenim puţin la atmosfera Scalei, în care ai trăit vreme de aproape două luni. Prin ce crezi că teatrul milanez rămâne prima scenă lirică a lumii?

**E.M.:** Scala şi-a câştigat faima prin prezenţa pe scena ei a tuturor mega-starurilor operei, de la Strepponi şi Malibran, Caruso şi Gigli, Callas şi di Stefano, la Kraus şi Caballé. Ar trebui să fac o listă foarte lungă. Multe premiere mondiale ale marilor compozitori au avut loc acolo. A marcat substanţiale momente de referinţă în istoria liricii. În plus, eu spun că teatrul acesta are propria sa magie, plină de succese şi de... scandaluri.

**C.P.:** Urmărind trei spectacole cu Traviata m-am convins personal de atmosfera din sală. Am fost realmente surprins de „calificarea” de fineţe a publicului, s-o numesc astfel, de subtilitatea cu care prinde orice nuanţă nelalocul ei, orice derapaj de la inflexiunile tradiţionale, orice expresie nejustificată, orice respiraţie suplimentară care alterează fraza muzicală. Am făcut şi un mic pariu cu mine însumi: cum sesizam asemenea situaţii, aşteptam nerăbdător reacţia celor prezenţi. Venea imediat prin variaţia intensităţii aplauzelor la scenă deschisă sau chiar prin lipsa lor. Acolo nimeni nu se manifestă în mod gratuit. Din stal, din loji sau de la temuta galerie, totul se subliniază cu promptitudine, chiar dacă nu violent sonor. Violenţa aparţine grupurilor radicale, a căror existenţă nu se poate nega la unele spectacole. Dar, şi în condiţii normale, în absenţa nucleelor dure, sensibilitatea percepţiei nu se estompează şi priceperea publicului scaliger nu poate fi pusă la îndoială. Iar la final, diferenţierea aprecierilor acordate la ieşirile individuale la rampă, statuează ierarhia serii. Iată puterile acestui teatru şi mă bucur că ai trecut proba de foc în triumf.

**E.M.:** Scala trăieşte orice moment, orice frază muzicală, nimic nu trece cu simplitate, totul e taxat sau răsplătit.

**Agendă încărcată**

**C.P.:** După o asemenea primire din partea pretenţiosului public milanez, presupun că vei continua colaborările cu Scala.

**E.M.:** Mi s-a confirmat invitaţia în producţia de **Traviata** din iulie 2009, pentru şase spectacole. Atunci voi face şi premiera seriei.

**C.P.: Alte proiecte în teatrele lumii?**

**E.M.:** Mă reîntorc imediat la München pentru **Rigoletto**, apoi merg la Hamburg pentru **Povestirile lui Hoffmann**. În decembrie, voi debuta în Mimì din **Boema** la Zürich, alături de tenorul Jonas Kaufmann pe care l-ai văzut la Scala.

**C.P.: Foarte bun.**

**E.M.:** În 2008 am programate concerte cu **Stabat Mater** de Rossini la teatrul San Carlo din Napoli. În vara viitoare, Traviata la Tokio, **Rigoletto** cu Leo Nucci la Arena din Verona iar în octombrie o nouă producţie cu **Anna Bolena** la Genova, care se va filma pentru editarea unui DVD. Urmează Elvira din **Puritanii** la Bologna şi alte proiecte similare. Toate sunt plasate între spectacole la Opera din Zürich, teatrul meu de rezidenţă.

**C.P.: La Bucureşti?**

**E.M.: Lucia di Lammermoor** pe 20 aprilie 2008.

**C.P.: În afară de Mimì, ai mai reflectat la alte roluri noi?**

**E.M.:** Vreau să rămân cât mai mult la titlurile belcantiste, literatura lirică germană nu mă interesează.

**C.P.: Cea franceză, Manon, Juliette?**

**E.M.:** Iată două roluri pe care mi le-aş dori foarte mult.

**C.P.: Le aştept. Elena Moşuc, un gând personal?**

**E.M.:** Sunt foarte fericită ori de câte ori cânt în Italia, mă simt apropiată de sufletul italienilor iar muzica lor îmi vine ca o mănuşă. Sunt foarte fericită că Dumnezeu mi-a ajutat să cânt la Scala, într-un rol considerat drept unul dintre cele mai dificile. Sunt foarte fericită că am putut genera emoţii artistice unui public obişnuit cu această partitură pe care o cunoaşte pe dinafară. Iar aceste emoţii nu sunt altceva decât vibraţii înalte pe care Divinul le transmite prin mine, publicului. De fapt noi toţi, cântăreţii, asta suntem, instrumente ale Divinului care doreşte să redea oamenilor armonia în suflet. Iată de ce este nevoie de umilinţă în faţa muzicii...